

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ОТОТОЖНЕННЯ ЛЮДИНИ ЗА ЗОВНІШНІМИ ОЗНАКАМИ

авидюк Х.В., студент ННДШ НАВС

Науковий керівник: д-р професор, професор кафедри кримінально-правових дисциплін ННДШ НАВС **Лук'янчиков Є.Д.**

Практика слідчої та оперативно-розшукової діяльності свідчить: кінцевий результат діяльності співробітників великою мірою залежить від того, наскільки добре вони вміють скласти опис зовнішніх ознак людини - так званий словесний портрет - та безпомилково користуватися ним.

Спеціальний науковий метод опису зовнішніх ознак людини для розшуку й ототожнення був розроблений у кінці XIX ст. французьким криміналістом А. Бертильоном. Цей метод був названий «словесним

портретом», оскільки, і справді йдеться про створення мовними засобами портрету людини (франц. *portrait* означає «зображення»).

Криміналістична габітоскопія або криміналістичне вчення про зовнішні ознаки людини - галузь криміналістичної техніки, яка містить теоретичні положення про зовнішні ознаки людини, сукупність методів і науково-технічних засобів та методик збирання, дослідження і використання цих ознак для ототожнення (ідентифікації) особи.

Предметом вивчення габітоскопії є поняття і властивості зовнішності людини, класифікація її елементів та ознак, закономірності відображення, збирання та використання даних про зовнішність людини у криміналістичній практиці, а також методика криміналістичної портретної ідентифікації.

Встановлення особи може здійснюватися за: а) уявним образом особи, яка підлягає ототожненню, що закарбувався у пам'яті інших осіб (потерпілою, рідних безвісти зниклих та інших); б) фотографіями розшукуваної особи; в) описом зовнішності розшукуваної особи; г) слідами, які відображають зовнішню будову частин тіла людини (рук, ніг, губ тощо); д) тілесними останками людини (труп, череп, скелет).

Для ототожнення людини також мають значення її одяг і взуття. Ознаки зовнішності - найхарактерніші риси зовнішності людини або окремих її елементів. Вони поділяються на анатомічні, функціональні, особливі прикмети, прикмети одягу тощо.

Особливі прикмети - ознаки, які рідко трапляються і є відхиленнями від нормальної морфологічної будови (аномалії). Вони можуть бути вродженими або набутими протягом життя, зокрема з волі людини (татування, пластичні операції). До анатомічних особливих прикмет належать родимі плями, бородавки, шрами, сліди віспи, викривлення хребта, стійкі пухлини, відсутність кінцівок (пальця), а також татування. Функціональними особливими прикметами є манера тримати голову сильно закинutoю назад або сильно опущеною, розмахування тільки однією рукою при ходьбі, кульгавість, а також кліпання повік, смикання голови тощо.

Словесний портрет дає можливість уявити і впізнати особу за прикметами її зовнішності, правильно їх описати, полегшує запам'ятовування зовнішності людини, допомагає скласти її фотопортрет.

Для успішного використання словесного портрета у практичній роботі працівникам правоохоронних органів необхідно: 1) знати назву окремих частин тіла, голови, обличчя, а також частин одягу та взуття; 2) дотримуватися правил і послідовності опису зовнішніх ознак особи.

Важливими є абсолютно всі ознаки: стать, вік, статура, голова, волоссяний покрив голови, вуса, борода, лисина, обличчя, чоло, брови, вії, очі, ніс, рот, губи, зуби, підборіддя, вухна раковина та її частини, шия плечі, груди, спина тощо.

Необхідність у встановленні особи виникає у процесі проведення різних оперативних і слідчих дій, зокрема розшуку і затримання осіб, які переховуються від слідства та суду, або таких, які втекли з установ виконання покарань; під час освідування і пред'явлення для впізнання; перевірки за обліками безвісти зниклих і невпізнаних трупів; перевірки документів підозрюваної особи; експертного встановлення тотожності особи, зображеної на двох та більше фотознімках.